

Kutoka kwa Abdullah bin Omar – Mwenyezi Mungu awawie radhi wote wawili – kwamba Mtume wa Mwenyezi Mungu rehema na amani ziwe juu yake amesema:

“Si haki ya Muislamu mwenye kitu cha kuweza kuusia. Anakaa siku mbili bila wasia wake kuandikwa pamoja naye.”⁽¹⁾

Ayah

Mwenyezi Mungu mtukufu amesema:

﴿Mmeandikiwa - mmoja wenu anapofikwa na mauti, kama akiacha mali -- afanye wasia kwa wazazi wake na jamaa zake kwa namna nzuri inayopendeza. Ni waajibu haya kwa wachamngu.﴾ [Al-Baqarah: 180]

﴿Haya ni baada ya kutolewa alichousia au kulipa deni.﴾ [An-Nisa: 11]

﴿Enyi mlioamini! Yanapo mfikia mauti mmoja wenu na akataka kutoa wasia, basi wawepo mashahidi wawili miongoni mwenu ambao ni waadilifu. Na mnapokuwa safarini, na msiba wa mauti ukakusibuni, basi washuhudie wengineo wawili wasiokuwa katika nyinyi. Mtawazuia wawili hao baada ya Sala na waape kwa Mwenyezi Mungu, mkitilia shaka, wakisema: Hatutpokea thamani yoyote kwa haya hata kwa ajili ya jamaa; na wala hatutaficha ushahidi wa Mwenyezi Mungu; hakika hapo tutakuwa miongoni mwa wenye dhambi.﴾ [Al-Maida: 106].

Msimulizi

Ni: Abdullah bin Omar bin Al-Khattab bin Nufail, Abu Abdul Rahman Al-Qurashi, Al-Adawi, alisilimu akiwa mdogo, kisha akahama na baba yake akiwa bado mdogo na hajabalehe. Siku ya Uhud hakukubaliwa kushiriki vita kwa sababu ya udogo wake, na Mtume, Rehema na Amani ziwe juu yake, akamkatalia na wala hakushiriki katika msafara huo. Vita ya kwanza kushiriki ni Vita ya Khandaki na alikuwa miongoni mwa wale walioweka kiapo cha utii chini ya mti. na alikuwa miongoni mwa waliosoma kwa wingi fatwa na Hadithi. Alifariki mwaka wa (74 Hijiriya).⁽¹⁾

Muhtasari

Mtume Rehema na Amani ziwe juu yake anaeleza kuwa haifai kwa Muislamu ambaye ana jambo analotaka kuliwekea wosia, halafu anachelevesha kuandika wosia wake, bali ni lazima aharakishe kabla mauti hayajamfika.

1 Imepokewa na Al-Bukhari (2738) na Muslim (1627).

1 Tazama: “Al-Tabaqat Al-Kubra” cha Ibn Saad (4/105), “Sir Al-Alam Al-Nubala” cha Al-Dhahabi (4/322), “Al’Iisabat Fi Tamyiz Al-Sahabat” Cha Ibn Hajar. (4/155).

Ufahamu

Inajuzu kwa mtu kutumia sehemu ya mali yake na wasia ni sehemu yake, kwa sharti isizidi theluthi, na wasia huo usimlinge mwenye kurithi; kwa kauli ya Mtume rehema na amani ziwe juu yake: “Mwenyezi Mungu alikupeni theluthi ya mali yenu iwe ni sadaka siku ya kufa kwenu, ili kuongeza matendo yenu mazuri”⁽¹⁾ Na Mtume, rehema na amani za Mwenyezi Mungu ziwe juu yake, akasema: “Mwenyezi Mungu, Aliyetukuka na Aliye Juu, amempa kila mtu haki yake, kwa hivyo hakuna wosia kwa mwenye kurithi”⁽²⁾ Pengine mwanamume huyo anataka kuusia baadhi ya pesa zake kwa jamaa ambao hawarithi, au anataka kutoa sadaka kutoka katika fedha zake.

Ndio maana Mtume Rehema na Amani zimshukie, alimwamrisha kila anayetaka kuusia kitu katika fedha zake achukue hatua ya kuandika wosia wake, ili siku moja au mbili zisipite pasina kuwepo wasia wake wa maandishi; Hajui kwamba mauti yaweza kumjia ghafla na kumzuwia na alichokuwa akitaka. Wema waliuotangulia walilifanya jambo hili kuwa ni maalumu kwa wagonjwa na wale walio karibu na kifo, lakini kwenye hadith ni ishara inayoonyesha kuwa jambo hili ni maalumu kwa watu hao tu, ili kuendelea kufuata tabia ya kufanya hivyo.⁽³⁾

1 Imepokewa na Ibn Majah Na.: (2709).

2 Imepokewa na Abu Dawood (2870), Al-Tirmidhiy (2120), na Ibn Majah (2713).

3 Fath al-Bari cha Ibn Hajar (5/360).

Hata hivyo, taratibu za kisheria juu ya wosia katika asili zinatofautiana kulingana na anayeusiwa; Huenda ikawa ni wajibu, kama mtoa wosia atakuwa anadaiwa deni ambalo warithi hawalijui, hasa ikiwa mdai hana ushahidi unaojulikana juu ya hilo; Kama mdaiwa asipoelekeza usia kwake, basi haki ya mdai ingepotea. Na Huenda wosia ukawa ni haramu, kama kuusia kitu kilichoharamishwa. Kama kuusia katika maasi, ama kama wosia kwa mrithi. Pia wosia unaweza kuwa ni sadaka au Sunnah, kama kutoa katika njia ya Mwenyezi Mungu Mtukufu au kuwauusia jamaa ambao si warithi.

Mafunzo

1

Muislamu lazima kila wakati akumbuke kifo, na kukipa kipaumbele, hivyo anafanya kazi kwa wakati huu na wala hakimshughulishi na starehe na matamano ya dunia. Al-Hasan, Mwenyezi Mungu amrehemu, alisema: Mauti yamefungwa kwenye nyusi zenu, na dunia imekunjwa nyuma yenu. ⁽¹⁾

2

Mwenyezi Mungu alietakasika amehusika kugawanya mirathi yeye mwenyewe, basi haijuzu kwa Muislamu kubishana na Mola wake Mlezi juu yao, au kudhani kuwa mgawanyo wake ni bora kuliko mgawanyo wa Mwenyezi Mungu hakimu wa mahakimu.

3

Mwenyezi Mungu Mtukufu amewafadhilisha waja wake theluthi ya fedha zao, na wanazitumia wapendavyo kwa kutoa wosia, basi mwenye hekima ni yule anayeitumia neema hiyo katika radhi na utifu wa Mwenyezi Mungu. na anatoa kiwango hicho katika njia Yake.

4

Muislamu afanye hima kuandika wosia wake - ikiwa ana jambo analotaka kulifanya - kabla ya ulimwengu kumsahaulisha, au maradhi yakamfanya kuwa kilema, au kifo cha ghafla. Maswahaba, Mwenyezi Mungu awawie radhi, wakachukua hatua, kwani Ibn Umar, Mwenyezi Mungu awawie radhi, msimuliaji wa hadithi hii anasema: “Hakuna usiku uliopita tangu nilipomsikia Mtume wa Mwenyezi Mungu Rehma na Amani ziwe juu yake, akiyasema hayo isipokuwa nimeuandika wosia wangu ⁽²⁾.

5

Kuruhusiwa kutoa sadaka na kuusia theluthi haimaanishi kuwa hakuna mtu yeyote anayeruhusiwa kutoa kiwango kigine tofauti na hicho, au kwamba wasia ulio bora zaidi ni wasia wa theluthi, yaani moja ya tatu. Jambo bora kabisa ni kuwaacha warithi wakijitosheleza na hawahitaji msaada kwa watu, na ndio maana Mtume, rehema na amani ziwe juu yake, alimwambia Saad bin Abi Waqqas, alipotaka kutoa wosia wa nusu ya mali yake: “Toa wosia wa moja ya tatu, na hiyo ni nyingi; Ni afadhali warithi wako wawe matajiri kuliko kuwaacha wakiwa ombaomba (masikini)” ⁽³⁾ Ndio maana Ibn Abbas, Mungu awe radhi nao wote wawili, alikuwa akisema: Ni bora watu wakatoa wosia wa robo (moja ya nne) kuliko theluthi, na Abu Bakr as-Siddiq Mwenyezi Mungu amuwie radhi akusia khumsi (moja ya tano) ya mali zake. Na akasema: Ninayaridhia aliyoridhia Mwenyezi Mungu. Mwenyezi Mungu anasema: “Na jueni ya kwamba ngawira mnayoipata, basi khums (sehemu moja katika tano) ni kwa ajili ya Mwenyezi Mungu na Mtume, na jamaa, na mayatima, na masikini, na wasafiri” [Al-Anfal: 41].

6

Wanachuoni wa elimu na wale wanaowaandikia watu wosia wao wawabainishie kuwa jambo hilo liko tofauti. Ikiwa warithi ni masikini na wanahitaji mali, ni bora kutotoa wasia, na ikiwa ni matajiri, inastahiki kwake kuusia theluthi moja au chini ya hapo, kulingana na hadhi ya warithi.

1 “Jami’ al-Ulum wa al-Hakam” cha Ibn Rajab (2/382).

2 Imesimuliwa na Muslim (1627).

3 Imepokewa na Al-Bukhari (2742) na Muslim (1628).

Amesema mshairi:

Kila wakati tunakisogelea kifo = na siku zetu zinakunjwa nazo ni vituo tu.

Na sijaona jambo la kweli mfano wa kifo= kanakwamba ni uongo, linapo gubikwa na matamano.

Ni ubaya ulioje kwa kijana kuwa mzembe = na atakuwa na hali gani atapozeeka?!

Basi ondoka duniani ukiwa na uchamungu = hakika umri wako ni siku, nazo ni chache.

Mshairi Mwingine akasema:

Mali tunazozikusanya ni kwa ajili ya warithi = Na haya majumba yetu ni kwa ajili ya bundi tu.

Hakuna nyumba atayoishi mtu baada ya kufa = isipokuwa ile aliyojenga kabla ya kufa

Yeyote aliyejenga vizuri, ataishi kwa starehe= na ataejenga kwa shari atahasirika sana.

